

Пета конференција NISE одржана је 28. и 29. маја у оквиру годишњег састанка организације који је трајао од 27. до 29. маја. Домаћин је био Немачки историјски институт у Варшави, радни језик је био енглески. Било је 27 учесника из Пољске, Велике Британије, Белгије, Холандије, Немачке, Аустрије, Словачке, Мађарске, Шпаније, Италије, Србије, Словеније, Македоније и Албаније. За уводна предавања било је предвиђено пола сата, а за презентације 20 минута за излагање и 10 минута за дискусију. После свечаног отварања координатора састанка Хана Бранда, прва сесија „Концепти и стратегије“ је почела уводним предавањем директора Немачког историјског института професора Милоша Ржезника на тему „Од етничких до националних мањина: дискурс о националностима у постхабзбуршким националним државама и Пољкој после 1918“ у којем је изнео да се не слаже са доминантном интерпретацијом да је отварање мањинских питања у средњој Европи од средине XIX века било основа за правну имплементацију мањинског питања 1919. године. Професор Ржезник сматра да је вођење статистике популације по етничком принципу у другој половини XIX века био одговор на проблеме владајуће нације у регионима где су представљали мањину, попут Немаца у Бохемији. Због тога су током Мировне конференције у Паризу, у погледу мањинског питања у центру пажње били поједини региони а не читаве етничке групације. Потом је Франческа Зантески имала излагање о „Догми о независним државама: националност као основа за међународни правни поредак 1919“ у којем је анализирала утицај идеја Пасквала Манџинија да је нација а не држава природна основа за међународно право на идеје Вудроа Вилсона и имплементацију мањинског права на Мировној конференцији у Паризу. Следило је излагање Асирера Хернандеза о „Националним оквирима: пресликавању конструисања националних интереса у политичким концептима у међуратном периоду у Европи“, чија је основна теза била да су националне тежње постале једно од основа међународног система успостављеног 1919. године. Треће излагање је имао Мациеј Горни о „Мањинским стратегијама у источној и централној Европи од 1914. до почетка 20-их“ у којем је на основу појединих анализа случајева образложио сличности и разлике стратегија националних мањина у централној Европи, док је Балканско полуострво споменуо само у контексту положаја грчких и бугарских мањина у Македонији и Тракији. Дагмар Верниг је имала презентацију „Национално је постало међународно: Плебисцити у Европи после 1918, Сара Вамбау (1882–1955) и мањине у пограничним подручјима“, чији је фокус био на плебисциту у Коруској 1920. и раду Саре Вамбау која је била стручњак за плебисцитарна питања у Секцији за мањине Генералног секретаријата Друштва народа. Завршно излагање у првој сесији имали су Јекатерина и Димитриј Дуњајев о „Праву нација на самоопредељење после Првог светског рата: стварање нације и др-

жаве у Совјетском Савезу“ са акцентом на политику „нативизације“ у време Лењина, њеном завршетку у доба Стаљина и на последице које су и данас видљиве у ромској заједници у Руској Федерацији. Први дан конференције је затворен предавањем професора Единбуршког универзитета Џима Кенедија о „Прикупљању знања и интервенцији САД-а у мировним процеси-ма у источној и централној Европи од 1919“ у којем је истакао методе које је применила америчка делегација на Мировној конференцији 1919, које покуше су извучене за Мировну конференцију 1946. и колико је америчка пракса на подручју некадашње Југославије током 90-их одступала од научно утемељеног приступа решавању конфликта и успостављању мира. Професор Кенеди је истакао значај неуспеха америчког модела за мањиска питања из 1919. на стварање европских концепата током Другог светског рата.

Други дан конференције је почео уводним излагањем др Раула Карстоће са Универзитета у Фленсбургу о „Историзацији нормативних граница различитости: мањински уговори из 1919. у перспективи процеса дугог трајања“. Основна теза његових погледа је да су током дугог XIX века развијана два паралелна концепта националности у оквиру либералног империјализма и либералне демократије, те је приликом нормативног установљавања права нација на самоопредељење на Мировној конференцији у Паризу очувана империјалистичка хијерархија увођењем мандаторног система за поједине регионе и народе. Као посебан аспект истакао је и утицај антиреволуционарних размишљања формираних од 1815, на ставове великих сила на Мировној конференцији у Паризу 1919, посебно у погледу питања мањина и промене граница у циљу спречавања ширења бољшевичке идеје и револуције. Потом су уследиле две сесије које су се паралелно одвијале „Посредничке структуре и мањине“ и „Различитости у пограничним регионима“. Прва сесија је почела излагањем Метјуа Штибеа о „Заборањеној мањини: повратку немачке дијаспоре у Немачку 1919–1920“ у којем је образлагао другачије погледе друштва на повратак „непобеђених“ армија са фронта и цивила који су рат провели у различитим деловима света, те разлоге односа према Немцима који су остали изван државе територијално блиско повезаним са матицом и повратницима из удаљенијих подручја. Друго излагање је имао Срђан Мићић о „Мањинским петицијама против југословенских власти поднетим Друштву народа“ у којем је указао на различите тактике које су примењивале мањине и југословенске владе у том питању. Треће излагање имао је Владимир Јанев о „Македонској мањини на Балканском полуострву после Првог светског рата“ у којем је указао на значај српске, бугарске и грчке школске и црквене пропаганде у периоду 1878–1918. на положај Македонаца и разлоге њихове борбе за национално ослобођење и социјалну правду. Сесија је закључена излагањем Деоне Чали „Улога емигрантских удужења на одбрану националних интересе од Париске мировне конференције 1919. до пријема у Лигу народа“ које је било посвећено лобирању Друштва „Ватра“ у америчкој јавности пре и током Мировне конференције, као и утицају његових чланова на албанске владе. Након завршеног рада обе сесије, професор Амстердамског

универзитета Јеп Лерсен је изнео закључна разматрања о идејама и процесима који су анализирани у различитим презентацијама.

Срђан МИЋИЋ

Радионице *Недеља америчке културе и друштва*,
Филозофски факултет у Београду, 11–16. 3. 2019.

У периоду од 11. до 16. марта 2019, у организацији Центра за америчке студије, на Филозофском факултету у Београду су одржане радионице под називом *Недеља америчке културе и друштва*. Центар за америчке студије представља новоосновану научну јединицу Филозофског факултета у Београду, чији је циљ да кроз мултидисциплинарни и компаративни приступ проблемским питањима везаним за Америку и америчке студије промовише и развија научно изучавање америчке историје, друштва, политике и културе. Центар су основали професори Филозофског факултета Радина Вучетић, Милан Ристовић, Дубравка Стојановић, Никола Самарџић, Симона Чупић, Бојан Жикић и Огњен Радоњић, а управник је проф. др Радина Вучетић. Недеља америчке културе представља први значајнији догађај који је центар организовао, са жељом да промовише своје активности, као и са тенденцијом да ове радионице постану традиционалне тј. да буду организоване и наредних година. У току шест дана колико су радионице трајале, учесници су имали прилику да слушају предавања из области социологије и социологије религије, етнологије, историје уметности и историје, да кроз туру по Београду коју је водила професорка Вучетић упознају места битна за развој српско-америчких веза кроз историју, као и да стечена знања провере у квизу.

Радионице су отворене предвањем на тему националног идентитета у Америци којим је проф. др Никола Самарџић мапирао најзначајније функционалне тачке савременог америчког идентитета и објаснио кохезиону улогу појединих институција политичког система у оквиру савременог америчког друштва. Веома уско повезано са темом идентитета јесте и питање религијске разноликости, о чему је предавање одржао професор са одељења за социологију Милан Вукомановић. Иако ова тема не представља његову ужу специјалност, Вукомановић је указао на различите аспекте верског диверзитета у Сједињеним Америчким Државама са посебним акцентом на религијске групе типичне само за амерички културни миље. Еколошку историју (Environmental History) као потпуно нови приступ проучавању друштвене историје, који се базира на изучавању дијалектичког односа између људских заједница и природне средине кроз време, а који је до сада, у великој мери, био занемарен у домаћој историографији, представила је проф. др Јелена Мргић у оквиру свог предавања под називом „Природа и